

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE KRAJINA, SÍDLA, PAMÁTKY 2024: CESTY

Milovníci architektury a přírody se letos podruhé setkali na mezinárodní konferenci Krajina, Sídla, Památky, která se konala 17. dubna 2024 na Fakultě stavební Vysokého učení technického v Brně (VUT). Tématem letošního ročníku byly „cesty“. Cesty vnímáme v mnoha rovinách a vyvolávají v nás různé asociace. Můžeme si představit pěšiny, polňačky, silnice, dálnice, železnice, vodní cesty i dopravní tepny. Tyto fyzické trasy protkávají krajinu, umožňují nám pohyb a přepravu zboží a lidí. Cesta ale může mít i hlubší, symbolický rozměr. Může představovat duchovní cestu, vývoj architektury, proměny krajiny v čase nebo cestu za poznáním. Cesty nejsou jen samotné trasy, ale zahrnují i různá zastavení a orientační body. Patří sem stavby sakrální i světské, které se podél cest nacházejí. Díky silnicím a železnicím se do krajiny a měst dostaly i nové typy staveb, jako jsou zastávky, železniční stanice, překladiště, mosty a viadukty. Tyto stavby vyprávějí fascinující příběh proměn krajiny vlivem dopravy. Konference Krajina, Sídla, Památky 2024 se zaměřila na komplexní vnímání cest a jejich vliv na krajinu, sídla a památky. Přednášející z různých oborů sdíleli své poznatky a zprostředkovali účastníkům hlubší pochopení fenoménu cest v historickém i současném kontextu.

Konferenci zahájil svým projevem profesor Petr Hruša, významný brněnský architekt a vedoucí Katedry architektury na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě v Ostravě. Následovaly prezentace v kategoriích Krajina, Sídla a Památky, z nichž byly pro hlavní program vybrány tři z každé kategorie. Tereza Steklá z Univerzity Karlovy v Praze prezentovala výzkum vlivu dopravní infrastruktury na reliéf a dynamiku krajiny v okolí Staré Boleslavi. Zaměřila se na vývoj od středověku do současnosti, kdy se intenzita vlivů cest na reliéf značně zvýšila. Narovnávání a zkracování Labe a Jizery za účelem zesílení a protipovodňové ochrany vedlo ke ztrátě cenných informací o historii

reliéfu. Katarína Falathová z VUT v Brně se věnovala roli Dunaje v rozvoji Vídně a Bratislavy. Prezentovala geomorfologické faktory, které ovlivnily uspořádání a infrastrukturu obou měst, a ukázala, že Dunaj hraje klíčovou roli v jejich růstu. Peter Brada ze Spolku pre autentickú krajinu predstavil vývoj tesařských technik v lidové architektuře Slovenska. Prezentoval inovativní a integrální charakter lidového tesařství a vývoj široké škály forem krovů od středověku do 20. století. Profesor Jiří Kupka z Českého vysokého učení technického v Praze (ČVUT) se zaměřil na symboliku poutí a jejich roli v krajině, zejména v baroku. Poutní cesty s kaplemi a křížovými cestami symbolizují cestu člověka životem a překonávání životních těžkostí. Martina Lehnertová z ČVUT v Praze se věnovala vlivu dopravy na vzhled a fungování sídel. Zdůraznila nutnost hledat rovnováhu mezi dopravou a ochranou památek v historických centrech měst. Monika Stará z Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem prezentovala průmyslovou historii Ústecka na příkladu Chabařovic. Základem rozvoje obce v 19. století byla infrastruktura – železnice, silnice, vlečky, lanovky, vodní toky a podzemní chodby. Prezentovala vztah mezi cestami a průmyslovými památkami a jejich vliv na studium průmyslových areálů. Zároveň se zaměřila na budoucnost území. Hana Řehulková z Masarykovy univerzity v Brně se věnovala Heideggerovu a Norberg-Schulzovu pojetí bydlení a Patočkovu konceptu hermeneutiky. Prezentovala otázku, jak dosáhnout „básnického bydlení“ v těchto teoriích a jaké to má důsledky pro architekturu a urbanismus. Martina Mrázová z Mendelovy univerzity v Brně sledovala proměny sochařské výzdoby Brna v období normalizace. Porovnávala původní plány z roku 1972 se současností a analyzovala měnící se důvody pro umísťování umění do veřejného

prostoru. Zmínila i trendy dočasných uměleckých instalací. Filip Binder z Akademie věd České republiky ukázal, jak šlechtické cesty koncem 18. a v 1. polovině 19. století inspirovaly proměny české architektury a krajiny. Cestování do zahraničí i po Česku přinášelo stavebníkům, architektům, stavitelům a zahradníkům nové nápady, které se odrážely v proměnách jejich sídel a zahrad. Tyto hlavní prezentace byly doplněny o kratší ukázky témat, které se věnovaly horským přechodům, archeologii historických tras, problému, když cesta přestane být cestou, cestami vody, ale také putováním z Prahy na jih.

Konference nabídla širokou škálu zajímavých témat a opět ukázala, jak úzce jsou propojené krajina, sídla a památky. Prezentace zdůraznily důležitost péče o krajinu a historické památky a jejich ochranu před negativními vlivy moderní doby. Už nyní je však připravován další ročník konference, který se bude konat 23. dubna 2025 opět na stejném místě – v historické aule Fakulty stavební VUT v Brně.

Veškeré, i výše neprezentované, příspěvky budou k dispozici v konferenčním sborníku, který bude vydán na konci léta a bude volně ke stažení na webových stránkách www.krajinasisdlapamatky.cz.

*Ing. arch. Adam Guzdek, Ph.D.
Ústav architektury
Fakulta stavební
Vysoké učení technické v Brně*